

KADZSII MOTODZSIRÓ

A citrom

Egy érthetetlen, ostoba és szerencsétlen csomó vég nélkül a szívemet nyomta. Hol düh, hol undor, a jó ég tudja, mint valami másnaposság egy kiadós berúgás után. Mert ha valaki mindennap iszik, biztos, hogy eljön az az idő. Hát most eljött. Szörnyen éreztem magam! De nem az erősödő légsóhurut, és nem a gyengülő idegek miatt. Még csak nem is a tarkómat perzselő kölcsönök kínoztak. Amiatt a szerencsétlen csomó miatt volt minden! Hogy tudtam azelőtt örülni egy gyönyörű dallamnak, egy gyönyörű strófának! Csak azért jártam el otthonról, hogy gramofont hallgassak, mostanában viszont amint felhangzott két-három taktus, azonnal menekülnöm kellett. Mintha valami úzótt, hajtott volna. Vég nélkül az utcákat jártam.

Akkoriban a jelentéktelen apróságok gyönyörűsége ragadott magával. A város szélén közelebb állt hozzám egy eldugott sikátor, mint egy rideg főútvonal: szerettem a kitergetett száradó piszkos ruhát, az ócska kacatokat, a nyomorúságos szobák rám szegeződő pillantását. Azt mondják, hogy az eső verte, szél zúzta sikátor csakhamar a földdel lesz egyenlő, az agyagból döngölt kerítések összeomlanak, a kunyhók megsüppednek. Csak a növényeknek van életerejük: amikor eljön az ideje, csodálkozva tekint szét a napraforgó, virágzik a kankalin.

Amikor néha-néha ezeket a sikátorokat járom, erőnek erejével megpróbálom elképzelni, hogy egyáltalán nem Kiotóban vagyok, hanem Szendaiban vagy Nagaszakiban, többszáz ri¹ távolságnyra innen ott járok-kelek. Ha elmehetnék Kiotóból, rohanva menekülnék egy olyan városba, ahol senkit sem ismerek. A nyugalom a legfőbb! Kicsiny szoba egy kihalt japán fogadóban. Tiszta matrac. Illatos szűnyogháló, kikeményített kőtő. Elterülnék az ágyon akár egy hónapra át gondolkodás nélkül! Bárcsak minden az a másik város lenne itt egy darabig! Amint egy illúzió alakot ölt bennem, azon nyomban kifestem képzeletem színeivel. Mintha az illúzióm lenyomatát és a kies sikátor látványát összeillesztenék. Úgy élvezném, ha valóságos lényemmel belefeledkezhetnék ebbe a világba!

És hát igencsak megszerettem a kis kézi tűzijátékot! Működése másodlagos volt a számomra, igazából a piros, a lila, a sárga, a kék formák izgattak, a „nakajamai templom csillaghullása”, a „virágok vetélkedése”, a „japán sás”! Ahogy ezeket a különleges csillagszórókat körben egymás mellett elhelyezték a dobozban! Az ilyen tárgyak aztán különösen rabul ejtették a szívemet!

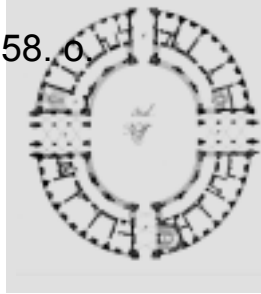
Azután igencsak megkedveltem a színes kagylók, termékek és virágok mozgatásának játékát, az o-hadzsikit,² és különösen a színes üveggolyókat szerettem. A legnagyobb élvezetet az jelentette, ha szopogathattam őket. Vajon van-e hűvösebb az üveggolyó ízénél?! Gyerekkoromban a szüleim gyakran szidtak, amikor a számba vettem egyet-egyét, s bár feldúlt lelkemben most talán újjászülettek és elhatalmasodtak az édes gyermekkor emlékei, úgy érzem, a nehezen megragadható friss költői szépség éppen az üveggolyó ízében rejlik!

Mint ahogy bizonyára rájöttek már, nem volt semmi pénzem. Feltétlenül szükségem volt hát valami fényűző dologra. Ha egy kicsit is megdobbant a szívem, ilyenkor, ezek a tárgyak egy-egy pillanatra elterelték a gondokról a figyelmemet. Olyan csillogó holmik voltak ezek, amelyek mindössze két-három szénbe³ kerültek. Gyönyörű tárgyak, amelyek érzéketlen ujjaimban felébresztették az érzékenységet. Természetes nyugalmat adtak, ahogy mondtam. Mielőtt még nem gyötört meg az élet, legszívesebben például a Maruzen üzletlánc egyik boltjában tartózkodtam. Piros és sárga kölnik és parfümök! Választékos finomságú, különleges mintázatú rokokó stílusú borostyán és jaspisüvegcsék! Pipák, török, szappanok, dohány... Órákig el tudtam gyönyörködni bennük. És végül fényűzően megvettem magamnak a legjobb ceruzát. Az utóbbi időben azonban a Maruzent nyomasztónak éreztem. A könyvek, a diákok, a kiszolgálópultok mind-mind zaklató hitelezők kísérteteinek tűntek.

¹ 3,927 km.

² Gyermekjáték, színes üveggolyókat, kagylókat, termékeket kell egy táblán pöccintéssel elmozgatni megfelelő szabályok szerint.

³ A jen század része.

Akkoriban hol az egyik barátomnál, hol a másíknál húztam meg magam. Egy reggel, miután a barátom elment az iskolába, teljesen egyedül maradtam az üres lakásban. De még ekkor is úgy éreztem, hogy menekülnöm kell! Valami hajtott, űzött. Egyik sikátorból a másikba mentem. Ahogy már mondtam, az eldugott sikátorokat kedveltem, megálltam egy-egy kis cukrászda előtt, egy szárítothál-árus kirakatában megbámultam a garnélát, a tőkehalat, a szójátúrót, végül leballagtam a Teramacsi utcán, a Nidzsó út irányába, s megálltam egy zöldséges előtt.

Ezt a zöldségest külön be kell mutatnom, mert az összes bolt közül, amit ismertem, ezt szerettem a legjobban. Maga az üzlet nem volt valami előkelő, de különleges szépsége rögtön szíven ütött. A zöldségek hatalmas tálakban ferdén magasodtak előttem, úgy tűnt, mintha ezeket az időtől megkopott tálakat valamikor fekete lakk borította volna. Valami ragyogó szépségű zene folyt egyenesen felém tempo „allegro”, mint egy Gorgóffó, melyről azt mondják: ha valaki ránéz, menten kővé változik. S valóban, mint kővé dermedt muzsika színt és formát öltve, úgy sorakoztak a különböző zöldségek, s minél beljebb kerültem az üzletbe, egyre magasabban tornyosultak előttem. Még a sárgarépa zöld levelei is lenyűgöző szépséget árasztottak! Aztán a víztől harmatos szójabab meg a japán nyílfű!

Az üzlet szépsége azonban éjszaka mutatkozott meg teljes valójában. Emberektől hangos a Teramacsi utca, mégis kellemesebben érzed itt magad, mint Tokióban, vagy Oszakában, a kirakatokból gazdagon ömlik a fény a járdára. Csak ennek a boltnak a környéke volt különösen sötét, nem tudni, miért. A ház egyik oldala a sötét Nidzsó út sarkán állott, érthető hát, hogy itt koromsötét volt minden, de a Teramacsi utca szomszédos házaiban sem volt világos, hogy miért, nem tudom pontosan.

De ha ez a ház nem lett volna sötét, akkor, azt hiszem, talán nem is bővült volna el ennyire. Ráadásul az eresz is úgy volt kialakítva, mintha valaki a sapkája ellenzőjét alaposan a szemébe húzná, emiatt azt gondolhatta az ember: „Jé, ez az üzlet olyan, mintha sildes sapkás házban lenne!” De még az eresz fölött is teljes sötétség uralkodott. Mivel az egész környék vaksötét volt, a villanyfényben úszó bolt bejáratánál olyan bőségesen és megállíthatatlanul ömlött örökké a fény, mint a záporosó, és az üzlet belseje elképzelhetetlenül csodálatos látványt nyújtott. Semmi sem vonzott annyira a Teramacsi utcában, mint ennek a különleges zöldségesboltnak a kirakata: hol az utca felől gyönyörködtem benne, amint a fénysugár, mint hosszú keskeny villanyfűréként szinte belehasított a szemembe, hol a közeli cukrászda első emeleti ablakából.

Azon a napon vásároltam először abban az üzletben. Hadd jegyezzem meg, hogy a boltban ritkaságszámba menő citromok voltak! A citrom egészen hétköznapi gyümölcs, és az üzletben sem volt semmi különlegesség. Olyan volt, mint minden más zöldséges. Őszintén szólva, szeretem a citromot. Egyszerű színe olyan, mint amikor a sárga festék kijön a tubusból és megszilárdul, az alakja olyan, mint egy orsóé, amelyre teljes hosszúságában feltekerték a fonalat. Döntöttem: egyetlen citromot veszek csupán. Hogy ezután hová mentem és milyen hangulatban? Sokáig jártam a várost. Vég nélkül nyomta a szívemet az az érthetetlen, ostoba és szerencsétlen csomó, amint azonban a citromot a kezembe fogtam, úgy éreztem, kissé felszívódott, s ahogy a városban bolyongtam, elképzelhetetlenül boldog voltam. Annyira hozzám szegődött már a búskomorság, most mégis elrejtőzött előlem, ahogy a citromot a kezemben tartottam. Vagy tán azért, mert valamiben kételkedtem, ami paradox módon valóságos volt. Lám, ilyen megfoghatatlan a lélek!

A citrom hűvössége valóságos élvezetet jelentett. Abban az időben a tüdőm, különösen a tüdőcsúcsok rossz állapotban voltak, emiatt állandó lázzal küszködtem. Hogy meggyőződjem arról, lázam van-e, megfogtam valamelyik barátom kezét. De mindig az én tenyerem bizonyult melegebbnek. Talán a testem forrósága miatt volt olyan kellemes érzés, mintha a tenyeremen keresztül szívárgott volna belém a citrom hűvössége.

Hányszor, de hányszor emeltem orromhoz a gyümölcsöt, hogy megszagoljam! Elképzeltem magamnak Kaliforniát, ahol termett. Emlékeim foszlányai között felsejlett a klasszikus kínai óra. „A mandarinárus beszédei” című régi kínai műben szereplő kifejezés: „az orrát megcsapta”. És akkor – mivel nem egész tudóvel lélegeztem – mélyre, nagyon mélyre magamba szívtam ezt az illatot, egész testembe s arcomba forró vér tolt, s ebben a pillanatban nem tudni, miért, úgy éreztem, egészséges vagyok...

Különös meglepetés volt számomra, hogy milyen kellemesek ezek az egyszerű érzések: hűvösség, tapintás, szaglás, látás, hiszen oly régóta már, hogy éppen ezeket keresem!

Ruganyos léptekkel, könnyed lelkesedéssel jártam az utcákat, s erről egy gyönyörű ünneplőbe öltözött, csúsztatott tánclelépekkel járó költő jutott az eszembe. Miközben arra gondoltam: mi lenne, ha egy piszkos törülközőre tenném a citromot, azt pedig az elegáns kabátra, aztán pedig megnézném, hogy a színe hogyan tükröződik vissza, egyfolytában azt ismételttem magamban: „Hát ez bizony nehéz!”, de hát éppen ez a nehézség az, amit minden öröndetes, minden szépséges dologban állandóan és állhatatosan kerestem, s amely kétségkívül súlyegységgel mérhető. Ilyen ostoba gondolatok járták át magasan szárnyaló, megvidámított lelkemet, s mindez valamiképpen a boldogságot jelentette nekem.

Hogyan s hová mentem, magam sem tudom, de egyszer csak ott álltam a Maruzen előtt. Általában meg szoktam kerülni az épületet, s csak azután megyek be az üzletbe, most viszont könnyedén besétáltam. „Ma bemegyek és körülnézek”, gondoltam magamban és minden teketória nélkül beléptem az ajtón.

A lelkemet betöltő boldogság azonban – miért, miért nem – lassacskán elillant. Nem bűvöltek el sem a kölnivizes üvegek, sem a pipák. Kezdte betölteni szívemet a csüggedés, s arra gondoltam, hogy biztos a sok kószálástól fáradtam el. A művészeti könyvek polcai előtt nézelődtem. Arra gondoltam: milyen kár, hogy nincs annyi erőm, mint máskor, hogy a súlyos albumokat leemeljem. Ennek ellenére egyiket vettem le a másik után, kinyitottam, de többé nem tudtam becsületesen végiglapozni egyik kötetet sem. Megátalkodott módon mégis levettem a következő albumot a polcra. És újból ugyanaz történt. Addig nem nyugodtam, míg legalább egyszer bele nem néztem az albumba. Aztán, amint elviselhetetlennek éreztem, félretettem a könyvet, mint az előbb. Még arra sem voltam képes, hogy visszategyem a helyére. Ez számtalanszor megismétlődött. Végül akkori kedvencem, Ingres narancssárga súlyos albumát vettem le a polcra, hogy átlapozzam, de kibírhatatlan volt, s még ezt is félretettem. „Megátalkodottan pocsek érzés!” Továbbra is gyenge a kezem! Teljesen elcsüggedtem, s egyre csak arra a könyvkupacra meredtem, melyet én halmoztam fel.

Vajon mi lesz ezekkel a művészeti albumokkal, amelyek azelőtt annyira vonzottak? Miután bele-belelapoztam egyikbe-másikba, körülnéztem, s most már inkább élveztem az össze nem illő dolgok furcsa hangulatát. „Aha!”, jutott eszembe ebben a pillanatban a kimonóm ujjában lapuló citrom. A könyvek pompázatos színei egymásra tornyosulva halmozódtak föl előttem... mi lenne, ha egyszer próbára tenném a citromot? „Bizony.”

A korábbi könnyed lelkesedés visszatért belém. A kezem tapintásával fokozatosan felhalmozott könyvkupacot most kapkodva szétdobáltam, majd kapkodva újból feltornyoztam. Újakat húztam ki, s tettem hozzá, másokat kivettem a kupacból. A meghökkentő és fantasztikus vár hol pirosra, hol kékre sikeredett.

Végül csak elkészült. Lecsillapítottam könnyedén kalapáló szívemet, s a várfal tetejére remegő kézzel ráhelyeztem a citromot. Remekül sikerült!

Ahogy jobban megnéztem, láttam, hogy a citrom pompázatos színe az összekeveredett színek harmóniáját csöndesen orsóalakú testébe szívta, s fényesen ragyogott. Úgy éreztem, hogy a Maruzen poros levegője pattanásig feszül a citrom körül. Egy darabig csak ezt figyeltem.

Váratlanul még egy ötletem támadt. Ez a különös elképzelés megrémisztett. „Az egészet, úgy, ahogy van, itt hagyom, s ártatlan arccal távozom.”

Megleپően csiklandós hangulatom támadt. „Akkor elmegyek! Igen, elmegyek!” Azzal sietve kimentem az üzletből.

Az útkeresztveződségnél e furcsa csiklandós hangulat mosolyra készítetett. Milyen érdekes volna, ha én, a meghökkentő gonosztevő, aranszínben pompázó, rettenetes bombát helyeznék el a Maruzen polcaira, amely tíz perccel később már hatalmas dörrenéssel robbanna fel a művészeti albumok között?

De továbbra sem hagyott nyugodni ez az elképzelés: „ha így történt volna, akkor ez az átkozott Maruzen is darabokra hullott volna!”

És elindultam lefelé a Kjógoku negyed irányába, melynek utcáit a mozik gyönyörűségei plakátjai díszítették.